

pas piccadas, duas sclavinas de tallar les nots de balliste», «12 tribenes, duas raspas de ferre» en llistes ross de 1383 i 1399 (*InuLC*); «una raspa de ferre grossa», «una raspa petita» 1467, inv. de les Drassanes (*DAG*); «dos llimadores de coure; it. 22 llimes de molt poch valor; it. tres llimes raspes per fer riellers; it. dos balances ---» en un inv. de la Seca de Val. de l'any 1459 (*BDC* xxiv, 121, § 50, cf. *ibid.*, 107b). Registat des d'OPou: raspa: scobina (*ThPu*, 153), i ja en alguna ed. tardana del Nebrixa.

En alguna aplicació vegetal sembla que és el mateix mot (potser, però, en confluència amb *RAPA*): «raspa. rampojo, el escobajo que queda, después de quitados los granos de uva al racimo», Carles Ros (1764, p 199; d'on Sanelo, 14v, 122) i alhora «escofina, lima grande, de dientes gruesos, que usan los entalladores y carpinteros, para limpiar y raspar la madera», *Elx raspa* f. «tronc del raïm, un cop trets els grans» (Barnils, *BDC* xvii, 52). És interessant el ross. *raspar* «fler vite, s'en aller» assenyalat per Alart (sense cites) en l'*InuLC*.

En les altres llengües romàniques (resumint fets més detallats en el *DCEC/DECH*, RASPAR): cast. *raspar*, des de 1495 («radere» Nebr.), *raspa* [«r de espiga: arista; casi escofina: scobina», Nebr.]; port. *raspar* [S. xiv «scalpo, scabo», ja en un gloss. del S. xiv; i *raspa* 2.<sup>a</sup> meitat S. xvii]. Oc. *raspar* i els seus derivats, des de princ. S. xiii; i l'it. *raspare* [mitjan S. xiv, Fazio], amb molta derivació, és també genuí. Menys segur és això pel que fa al fr. *râper* que no apareix fins a 1568, si bé és veritat que *râpe* 'lli' i *vin râpé*, que ja surten c. 1200 o poc després, potser poden compensar aquella sospita.

Fora de les llengües romàniques quasi només trobem a-al. ant. *raspôn* 'recollir, acumular', en especial «minutissimas res colligere», car s'ha tendit a creure que els al. *raspe*, *raspel*, i l'angl. *rasp*, menes de lima, són romanismes. De tota manera, l'a.-al. ant. *raspôn* pertany a un grup sens dubte antic en aquesta llengua, puix que hi està encapçalat pel verb fort a-al. ant. i mj *hrespan* (-en) 'arrencar' («vellere») i format pels derivats a-al. ant. *gihresp*, *graspe*, «quisquilliae», *irbrospa* «exhausta», i el modern i medieval tardà *rispe* 'brancatge', 'espiga de molts ramets'; que no és estrany a l'escandinau, puix que hi ha danès *rispe* tr. 'esgarrinxar', 'llaurar tombant incompletament la terra' («rafter, balk»), dano noruec *rispe* 'arrencar o pellucar fulla' (si bé no tinc comprovada l'antiguitat d'aquests mots en escandinau, però no seria fàcil creure'ls adventicis).

Germanistes indubtablement seriosos admeten que \**hrespan* pugui estar per \**hresfan*, que s'emparentaria amb \**HRASPÔN* 'arrabassar' (*RAPAR*), cosa no gaire segura i ben aclarida (potser amb el discutit paral·lisme a-al. ant. *wesfa* > al. *wespe* 'VESPA'); des del punt de vista romànic, tant o més que des del germànic, no sembla possible atribuir el mot al gòtic, i des del romànic tampoc no és probable acontentar-se suposant-lo fràncic, però potser ja venia del germànic occidental comú (a desgrat de Gamillscheg, *Rom*

*Germ* j, 266) En tot cas sembla segur, salvant els detalls, que hi ha germanisme en la forma que revesteix el mot en les llengües romàniques. Entre altres raons perquè no se n'ha vist altra etimologia sostenible: cal descartar la forçada idea de Schuchardt (*Roman. Etym.* 1, 27-28) d'un encreuament del ll. RUSPARI 'escorcollar, escrutar' (mot quasi gens perpetuat en romànic) sigui amb el ll. RAPERE 'robar, rapinyar', sigui amb *RAPAR*. Amb formes germàniques apofòniques sembla que hi hagué alguna variant *rispl* / *risplo* / *rispe* que contaminada amb *reble* REPLUM (com el cast. *ripio*) donà el tort *riple*.

Entre aquestes formes en *i*, tenim *rispa* en català en un parell d'accs, relacionades amb les que ja va estudiar Schuchardt (*Roman Etym* 1, 27) a) 'griso, vent fred, que talla': «a causa d'una *rispa* molesta, per lo freda, que circulava per carrers i places, l'animació era interna, casolana, a l'entorn de les respectives llars o dels brasers», MrnVayreda (*Carlinda* ix, p 137); Pous i Pagès, *Quan se fa nosa*, II, 6. Copiat d'una nota que envia Ruyra, el 1933 a Fabra: «fa una *rispa* que m'ha deixat esterterit» 'fa un griso que m'ha deixat balb' sentit a St Feliu de Buixalleu. «Aquest matí feia una *rispa*!», Vilanova de Sau (1935), St. Sadurní d'Osormort (1936). I veg. més dades en *AlcM* (*risp*, *rispar*, *risper*, *risplo*). Així mateix en el prov. alpí: Barceloneta «*rispa* f. bise froide; *rispét* petite bise froide» (Arnaud-Morin)

b) 'pala del foc'. Roergue *rispo* «pelle à feu» (Vaysier); en el Lot, Cantal, Aveyron i Tarn (Benoit, *ZRPh* XLIV, 453); *rispo* a tota la zona al N. de l'Alta Garona 'pala del foc amb un mànec llarg', *rispet*, i també *rispiú* o *risplú* («Eisen- bzw. Holzstab zum Anschüren des Feuers»), Meyer (*VKR* vi, 32), *rispo* cap a Mandailles (NE. del districte d'Orlhac), *VKR* II, 337.

c) en relació amb la raspa toponímica dels prats pirinencs: una *rispa de cingles* 'una llarga balma al peu del cingle' Moixent 1962.

DERIV.: A part de *raspa* 'llima' és acceptable —si bé no ben segur: impossible descartar la idea d'un mot pre-romà homònim que hi coincidís— que derivi de *raspar*, un *raspa* terme topogràfic bastant estès per França i els Pirineus cat. i gascons, i no estrany a Provença ni al Sud d'Esp. En el Nord, ja Gaston Paris féu recerques sobre un fr. ant. i dial. *raspe* «bois taillis» (*Rom.* xviii, 152). En els Pirineus és cosa sobretot de l'Alt Pall. i Ribag, i pel vessant occità, la Vall d'Aran, però que almenys en toponímia sembla estendre's des de la Vall de Bigorra fins a la de Foix.

*Raspes* o *arraspes* apareixen a tota la Vall d'Aran com a designació de les parts més aspres i pendents de les prades altes, fins arran de cinglera, o fins on comencen les bosquíries més escarpades (Vall d'Aran alta, baixa i central, a tots els pobles, 1926-34); molt a tota la Vall de Boí: «prat molt pendent i escarpat, d'herba escassa» (Durro, 1953): «pendent molt alt que no és glevat» (Boí, 1954), «prat molt pendent» (Taüll, 1962), «alt pendent de muntanya» (Taüll, 1971), «id. rocós, o bé pelat i sense gleva» (Taüll, 1982); són